

3. บริบททางโรงเรียนของนักเรียน รวมทั้งภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของโรงเรียนและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลการเรียนรู้ของนักเรียน

4. วิธีการวิทยาศาสตร์ถูกสอนในโรงเรียน เช่น นักเรียนรายงานถึงวิธีการที่ช่วยทำให้เกิดทั้งการเรียนรู้สมรรถนะ และความสนใจ ที่นักเรียนควรจะต้องมีเพื่อที่จะได้ใช้วิทยาศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพในชีวิต

วรรณงาม มาระครอง (2553) กล่าวว่าในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียน จำเป็นจะต้องมีความเข้าใจต่อธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ เข้าใจแนวคิด หลักการ กฎและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ในเรื่องที่ทำการสอนและควรจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ คือ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับขอบเขต ธรรมชาติ และข้อจำกัดของวิทยาศาสตร์รวมทั้งส่วนประกอบของวิชาวิทยาศาสตร์ที่เป็นเนื้อหา ซึ่งเป็นที่รวบรวมข้อเท็จจริง แนวคิด สมมติฐาน หลักการ ทฤษฎี กฎต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์ ผ่านวิธีการหาความรู้ในเชิงกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยครูจะต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขอบเขตเนื้อหาที่ตนเองสอนซึ่งจะต้องมีการวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาที่ตนเองสอนถึงจะสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมได้

2.4 การสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

การเรียนรู้วิทยาศาสตร์วันนี้ไม่ได้มีแค่เนื้อหาและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่สิ่งหนึ่งที่นักวิทยาศาสตร์ศึกษาหรือแม้แต่แก่นวิทยาศาสตร์เรียกร้องต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นคือ ความเข้าใจว่าวิทยาศาสตร์คืออะไร แตกต่างจากความรู้สาขาอื่น ๆ อย่างไร เหตุใดวิทยาศาสตร์จึงมีผลกระทบมากมายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ วิทยาศาสตร์ทุกวันนี้ไม่ใช่แค่สาขาวิชาที่มีไว้เพื่อเรียนเท่านั้น แต่มันคือ เครื่องมือในการหาความรู้ เพื่อใช้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เป็นการใช้ความคิดขั้นสูงเพื่อให้เราสามารถดำรงชีวิตในโลกยุคนี้ได้ โลกที่ข้อมูลข่าวสารหลั่งไหลมาอย่างไม่ถ้วน โลกที่เต็มไปด้วยความจริงและความเท็จ โลกที่มีทั้ง Science, Non-science และ Pseudo-science โลกที่ต้องใช้การตัดสินใจแม้เรื่อง เล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างเช่น การเลือกซื้อกระดาษชำระ จนถึงเรื่องใหญ่ ๆ เช่น การทำประชาพิจารณ์ โรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ ดังนั้นในการที่จะสอนการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ควรจะมีมุมมองและทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. สอนให้เข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ (Nature of Science) โดยควรสอนให้เข้าใจในเนื้อหาวิทยาศาสตร์ควบคู่ไปกับการชี้ให้เห็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สอนให้เกิดทั้งความรู้ที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง หลักการ และทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ (knowledge of science) และวิธีที่จะให้ได้มาซึ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ประวัติวิทยาศาสตร์ ปรัชญาวิทยาศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีที่มีวิทยาศาสตร์เข้าไปเกี่ยวข้อง (knowledge about science) ตลอดจนความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ในชีวิตประจำวัน ถ้าเราชี้ให้ผู้เรียนเห็นว่าวิทยาศาสตร์คืออะไร เทคโนโลยีคืออะไร สังคมคืออะไร วัฒนธรรมคืออะไร ทุกอย่างจะทำให้เกิดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ซึ่งหมายถึงการรู้ การใช้ การตัดสินใจ ความมีเหตุมีผล การคิดแบบวิทยาศาสตร์ และการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ เกิด Culture of Science แบบใหม่ คือ เปลี่ยนวัฒนธรรมการสอนวิทยาศาสตร์จากการสอนแบบบอกเนื้อหาเพียงอย่างเดียว เป็นการสอนเนื้อหาพร้อมกับชี้ให้เห็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งความรู้วิทยาศาสตร์ ให้มีการอภิปราย ขบคิดเกี่ยวกับความเป็นวิทยาศาสตร์ด้วย

2. สอนให้เกิดจิตวิทยาศาสตร์ (Habits of mind) ต้องสอนเรื่องราวที่เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ของวิทยาศาสตร์ (History) ปรัชญาวิทยาศาสตร์ (Philosophy) และ สังคมวิทยา (Sociology) ให้กับผู้เรียนเพื่อให้

เห็นคุณค่าของวิทยาศาสตร์ มีเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ นอกจากนั้นยังช่วยในการนำเอาทักษะวิทยาศาสตร์มาใช้ อีกด้วย เช่น การสื่อสาร การใช้ภาษา การสังเกต การจัดการ การประเมินค่า การคำนวณ การคิดวิเคราะห์ ตลอดจนตระหนักและตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสม สมเหตุสมผล คำนึงถึงผลกระทบของ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อสังคม (Impact of science and technology on society)

3. สอนให้เปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ (Paradigm Shift) จากที่เคยรับรู้ความรู้เพียงฝ่ายเดียว ให้ปรับเปลี่ยนแนวคิดที่จะค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เมื่อเจอปัญหาสามารถศึกษา และหาสาเหตุของปัญหา หาแนวทางแก้ปัญหา เก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบ สรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างเป็นความรู้ของตนเองได้ (constructivist practice in science) จะทำให้เกิดความคงทนของความรู้ และอาจได้ความรู้ใหม่ วิธีการหาความรู้แบบใหม่ต่อไป

2.5 เจตคติทางวิทยาศาสตร์ (Scientific attitudes)

เจตคติทางวิทยาศาสตร์เป็นลักษณะท่าทีของบุคคลที่แสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้สึกของแต่ละคน เป็นสิ่งที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจของนักวิทยาศาสตร์ ส่งผลต่อกระบวนการคิด การตัดสินใจ และการลงมือทำ ผู้ที่มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ควรมีลักษณะ ดังนี้ (ภพ เลหาไพบุลย์, 2542)

1. ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) กระจายใคร่รู้ในปรากฏการณ์ธรรมชาติ รู้จักแสวงหาคำตอบ และมีความยินดีเมื่อได้ค้นพบความรู้ใหม่
2. ความเพียรพยายาม (Endeavor) ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคที่กีดขวางการแสวงหาความรู้
3. ความมีเหตุผล (Reasoning) ยอมรับคำอธิบายที่มีหลักฐานอ้างอิง แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
4. ความซื่อสัตย์ (Honesty) ไม่มีอคติ (Bias) ต่อการทดลอง บันทึกผลจากสิ่งที่สังเกตหรือวัดตามความจริง
5. ความรอบคอบ (Circumspection) เห็นคุณค่าของการจัดระบบการทำงานอย่างรอบคอบ
6. ความใจกว้าง (Open-minded) ต้องเป็นผู้ที่เปิดโอกาสให้ตนเองยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ที่เป็นประโยชน์ ไม่ยึดมั่นในความคิดตนเองฝ่ายเดียว

ลักษณะความมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของบุคคลเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง บลูม (Bloom, 1970 อ้างถึงใน พัทธา ทวีวงศ์ ณ อยุธยา.2537: 27-30) ได้ระบุพฤติกรรมที่เป็นองค์ประกอบของการมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความอยากรู้อยากเห็น
  - 1.1 แสดงออกถึงความพอใจที่จะแสวงหาความรู้หรือความคิดใหม่
  - 1.2 แสดงออกถึงความพอใจที่จะได้ข้อมูลหรือความคิดใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น
  - 1.3 แสดงออกถึงความพอใจที่จะได้ข้อสรุปที่มีข้อมูลหรือหลักฐานสนับสนุนที่เชื่อถือได้
  - 1.4 แสดงความสนใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ที่เป็นปัญหาสำคัญในชีวิตประจำวัน
  - 1.5 แสดงออกถึงความพอใจที่จะหาคำตอบในสิ่งที่ตนอยากรู้
2. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความใจกว้าง
  - 2.1 แสดงความเต็มใจที่จะยอมรับฟังการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น
  - 2.2 ตระหนักถึงความสำคัญของการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม

- 2.3 ตระหนักและยอมรับในข้อจำกัดของความรู้ที่ค้นพบในปัจจุบัน
- 2.4 ตระหนักถึงคุณค่าของวิทยาศาสตร์อันเป็นผลให้มีผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในปัจจุบันมากมาย
3. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมุ่งไปสู่ความจริง
  - 3.1 ตระหนักและยอมรับในขีดจำกัดของตนเอง
  - 3.2 ตระหนักดีว่าทุกอย่างอาจเปลี่ยนแปลงได้ในวันข้างหน้า
  - 3.3 ตระหนักถึงความสำคัญของการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ
  - 3.4 ตระหนักถึงข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้อันเป็นผลจากความเพียรพยายามของมนุษย์
  - 3.5 แสดงออกถึงความเชื่อว่าวิทยาศาสตร์นั้นมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมที่เราอยู่
  - 3.6 ไม่ดัดแปลงหรือแก้ไขข้อมูลที่ตนค้นพบ แม้ว่าข้อมูลนั้นจะไม่สนับสนุนสมมติฐานของตนเอง
  - 3.7 แสดงออกถึงความเข้าใจว่าการค้นคว้าวิจัยและการทดลองทางวิทยาศาสตร์ต้องใช้ความอดุสาหะ
  - 3.8 ตระหนักถึงขีดจำกัดของความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน
  - 3.9 ตระหนักถึงความสำคัญของวิธีแสวงหาความรู้ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และธรรมชาติของวิทยาศาสตร์
  - 3.10 แสดงความเชื่อว่าการค้นคว้าหรือประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ นั้นควรจะได้ตระหนักและเข้าใจความเชื่อเก่า ๆ ด้วย
4. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกล้าได้กล้าเสีย
  - 4.1 เต็มใจที่จะถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือถูกตำหนิข้อผิดพลาดของตนเอง
  - 4.2 กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกและวิพากษ์วิจารณ์โดยไม่เกรงกลัวต่ออิทธิพลภายนอก
  - 4.3 ช่วยกิจกรรมอย่างมีอิสระในชั้นเรียน
  - 4.4 เต็มใจที่จะทดลองหรือพยายามใช้วิธีการใหม่ ๆ
5. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจุดมุ่งหมาย
  - 5.1 แสดงออกถึงความพอใจที่จะยอมรับข้อสรุปที่มีข้อมูลสนับสนุนมากกว่าข้อสรุปที่ปราศจากข้อมูลสนับสนุน
  - 5.2 แสดงออกถึงความพอใจที่ยอมรับข้อสรุปที่ได้มาจากการทดสอบหรือโต้แย้งที่น่าเชื่อถือได้
6. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความชัดเจน
  - 6.1 พอใจที่จะได้ข้อสรุปที่ได้ใจความชัดเจน
  - 6.2 ให้นิยามของศัพท์ที่สำคัญ ๆ ในวิชาวิทยาศาสตร์
  - 6.3 ใช้ถ้อยคำหรือประโยคอย่างเหมาะสม
  - 6.4 แสดงออกถึงความพอใจที่จะตรวจสอบปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย ๆ อย่าง
7. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมั่นใจในตนเอง
  - 7.1 แสดงความมั่นใจว่าจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ลุล่วงและมีผลสำเร็จ
  - 7.2 แสดงความมั่นใจที่จะใช้สติปัญญาของตนในการแก้ปัญหา
8. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความอดุสาหะ
  - 8.1 การดำเนินการแก้ปัญหาจนถึงที่สุดหรือจนกว่าจะได้รับคำตอบ
9. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพอใจในการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์

- 9.1 แสดงความพอใจที่จะใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้
- 9.2 แสดงความมั่นใจว่าความรู้ที่ตนมีอยู่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต
- 10. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเชื่อในกฎ
  - 10.1 ตระหนักถึงความสำคัญของรูปแบบ ทฤษฎี และแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ พร้อมทั้งเชื่อว่าเป็นเครื่องชี้นำทางอันสำคัญในการช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ และช่วยให้เกิดการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ
  - 10.2 ตระหนักถึงความสำคัญของทฤษฎีในปัจจุบันที่ยอมรับกันอยู่และเชื่อว่าจะจะเป็นพื้นฐานของการแสวงหาความรู้ใหม่ต่อไป
  - 10.3 ตระหนักถึงความสำคัญของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการได้มาซึ่งความรู้ ทฤษฎี และ แนวคิดใหม่
- 11. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ
  - 11.1 ช่วยเหลือกลุ่มในการทำกิจกรรม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้
  - 11.2 แสดงความเต็มใจที่จะทำกิจกรรมนอกเหนือจากที่กำหนดให้เรียนในชั้นเรียน
  - 11.3 ต้องการข้อมูลยืนยันหรือสนับสนุนก่อนลงข้อสรุปใด ๆ
  - 11.4 เสนอแนวทางในการแก้ปัญหา
  - 11.5 แสดงความพอใจที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น
  - 11.6 แสดงความเต็มใจที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
  - 11.7 ใช้เหตุผลประกอบการวิพากษ์วิจารณ์
  - 11.8 ริเริ่มทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดความร่วมมือกับผู้อื่น
- 12. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความร่วมมือกับผู้อื่น
  - 12.1 แสดงความเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดของตนขณะร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น
  - 12.2 เต็มใจที่จะขอความช่วยเหลือและความร่วมมือจากผู้อื่น
  - 12.3 พยายามที่จะทำความเข้าใจในความคิดเห็นของผู้อื่นให้ชัดเจน

พฤติกรรมที่บ่งบองลักษณะของบุคคลที่มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของแต่ละบุคคล

2.6 วิธีการพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์

เจตคติทางวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องมีการพัฒนา เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนมีเหตุผล มีความอยากรู้อยากเห็น มีใจเป็นกลาง เป็นคนละเอียดรอบคอบก่อนตัดสินใจเรื่องใด ๆ ก็ตาม เนื่องจากพฤติกรรมเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และใช้ประโยชน์จากความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต่อจากนี้ของกล่าวถึงการวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของผู้เรียนที่จะเกิดจากการปฏิบัติงานทางวิทยาศาสตร์ และแนวทางที่ครูวิทยาศาสตร์จะใช้ในการฝึกให้ผู้เรียนได้พัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ตามที่นวลจิต (2557) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของผู้เรียนที่จะเกิดจากการปฏิบัติงานทางวิทยาศาสตร์ โดยแบ่งเป็นวิเคราะห์ผู้เรียนตามขั้นตอนการปฏิบัติตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และตามขั้นตอนของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ลักษณะเจตคติทางวิทยาศาสตร์ตามขั้นตอนการปฏิบัติตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์

ขั้นตอนของวิธีการทางวิทยาศาสตร์	ลักษณะเจตคติทางวิทยาศาสตร์
1. ชั้นระบุปัญหา	1. ความช่างสังเกต ความละเอียดในการสังเกต ความช่างสงสัย อยากรู้อยากเห็น ความกล้าในการแสดงความสงสัย และระบุปัญหาอย่างชัดเจน
2. ตั้งสมมติฐาน	2. การคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักใช้ข้อมูลเป็นฐานในการหาคำตอบ
3. ทำการทดลอง	3. การคิดอย่างเป็นระบบในการออกแบบการทดลอง ความละเอียดรอบคอบในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้การทดลอง และการใช้อุปกรณ์ในขณะทดลองอย่างระมัดระวัง และมีระเบียบในขณะทดลองอาจมีอุปสรรค ผู้เรียนจะได้ฝึกความอดทนและความพยายามทำงานให้สำเร็จ
4. การสังเกตขณะทดลอง	4. ความช่างสังเกต มีความละเอียดรอบคอบ การยอมรับในสิ่งที่ค้นพบ ความซื่อสัตย์ในการบันทึกข้อมูลตรงตามความเป็นจริง
5. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล	5. การคิดอย่างเป็นระบบ ความละเอียดรอบคอบในการวิเคราะห์ข้อมูล
6. การตรวจสอบข้อมูล	6. การคิดอย่างมีเหตุผล ความละเอียดรอบคอบ ใจเย็นไม่รีบด่วนสรุปผล
7. การสรุปผลการทดลอง	7. การคิดอย่างเป็นระบบระเบียบที่สร้างข้อสรุป ความกล้าในการแสดงออกเพื่อนำเสนอผลการทดลอง ความใจกว้างยอมรับฟังผลการทดลองของกลุ่มอื่นที่อาจมีความขัดแย้งกับผลงานของตนเอง การใช้ความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อหาข้อสนับสนุนหลักฐาน การใช้ข้อมูลสนับสนุนที่เพียงพอด้วยพฤติกรรมสุภาพ ไม่ก้าวร้าว และ ยอมรับความคิดเห็นที่มีหลักฐานสนับสนุนชัดเจน แม้ขัดแย้งกับความคิดเห็นของตนเอง

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะเจตคติทางวิทยาศาสตร์ตามขั้นตอนของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	พฤติกรรมที่แสดงทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	พฤติกรรมที่แสดงเจตคติทางวิทยาศาสตร์
1. การสังเกต (Observing)	1.1 ระบุสมบัติของสิ่งที่สังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัสหลายด้าน	1.1 ความละเอียด ความไวของการใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ข้อมูล

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	พฤติกรรมที่แสดงทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	พฤติกรรมที่แสดงเจตคติทางวิทยาศาสตร์
	1.2 บรรยายสมบัติของสิ่งที่สังเกตเป็นข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ 1.3 บรรยายการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่สังเกต	
2. การวัด (Measuring)	2.1 เลือกเครื่องมือวัดที่เหมาะสมกับสิ่งที่วัด 2.2 บอกเหตุผลในการเลือกเครื่องมือวัดได้ 2.3 บอกวิธีวัดและวิธีใช้เครื่องมือวัดได้ 2.4 ทำการวัด ความกว้าง ความยาว ความสูง อุณหภูมิ ปริมาตร น้ำหนัก และอื่น ๆ ได้ถูกต้อง 2.5 ระบุหน่วยของตัวเลขที่ได้จากการวัดได้	2.1 มีระเบียบแบบแผนในการทำงาน 2.2 มีเหตุผล ใช้ข้อมูล/ประสบการณ์/ความรู้เป็นฐานในการตัดสินใจ 2.3 คิดชัดเจน อธิบายสิ่งที่เกิดได้ 2.4 มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน
3. การใช้ตัวเลข (Using numbers)	3.1 การนับ 3.1.1 นับจำนวนสิ่งของได้ถูกต้อง 3.1.2 ใช้ตัวเลขแสดงจำนวนที่นับได้ 3.1.3 ตัดสินใจว่าของในแต่ละกลุ่มมีจำนวนเท่ากันหรือต่างกัน 3.1.4 ตัดสินได้ว่าของในกลุ่มใดมีจำนวนเท่ากันหรือต่างกัน 3.2 การคำนวณ (บวก ลบ คูณหาร) 3.2.1 บอกวิธีคำนวณได้ 3.2.2 คิดคำนวณได้ถูกต้อง 3.2.3 แสดงวิธีคิดคำนวณได้ 3.3 การหาค่าเฉลี่ย 3.3.1 บอกวิธีการหาค่าเฉลี่ย 3.3.2 หาค่าเฉลี่ย	3.1 มีความละเอียด มีระบบระเบียบและมีสมาธิในการทำงาน 3.2-3.3 มีความละเอียดรอบคอบและมีสมาธิในการทำงาน มีความมั่นใจนำเสนอสิ่งที่ตนเองรู้ และสื่อสารข้อมูลการทำงานของตนเองได้

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	พฤติกรรมที่แสดงทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	พฤติกรรมที่แสดงเจตคติทางวิทยาศาสตร์
	3.3.3 แสดงวิธีการหาค่าเฉลี่ย	
4. การจำแนกประเภท (Classifying)	4.1 เรียงลำดับหรือแบ่งพวกสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์ของตนเองได้ 4.2 บอกเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งพวกหรือจัดกลุ่มสิ่งของที่มีผู้ทำไว้แล้วได้	4. มีความไวในการสังเกต และการเชื่อมโยงข้อมูลอย่างมีระบบระเบียบ
5. การหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปซกับสเปซ และสเปซกับเวลา (Space/Space relationship and Space/time relationship)	5.1 วาดรูป 2 มิติ จากวัตถุ 3 มิติที่กำหนดให้ได้ 5.2 บอกชื่อ รูป และรูปทรงเรขาคณิตจากภาพลายเส้น 2-3 มิติที่กำหนดให้ได้ 5.3 บอกความสัมพันธ์ระหว่างภาพ 2 มิติ และ 3 มิติที่กำหนดให้ได้ 5.4 บอกตำแหน่ง/ทิศทางของวัตถุที่กำหนดให้ได้ 5.5 บอกความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งที่อยู่ของวัตถุกับเวลาได้ 5.6 บอกความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงขนาดหรือปริมาณของสิ่งของต่าง ๆ กับเวลาได้	
6. การลงความเห็นจากข้อมูล (Inferring)	6.1 เลือกและบอกเหตุผลในการเลือกรูปแบบที่จะใช้ในการเสนอข้อมูลได้เหมาะสม 6.2 ออกแบบการนำเสนอข้อมูลตามวิธีการที่เลือก 6.3 เปลี่ยนแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบใหม่ที่สื่อความหมายได้ดีขึ้น 6.4 นำเสนอ/บรรยายข้อมูลตามรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยเลือกความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้	6. มีการคิดที่เป็นระบบระเบียบ มีความมั่นใจในการนำเสนอผลงานตามความคิดของตนเอง
7. ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล (manipulating and communicating data)	7.1 อธิบายหรือสรุปโดยเพิ่มความคิดเห็นให้กับข้อมูลที่ได้จากการ	7.1 มีเหตุผล และสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์หรือความรู้เดิมมาใช้แก้ปัญหาได้

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	พฤติกรรมที่แสดงทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	พฤติกรรมที่แสดงเจตคติทางวิทยาศาสตร์
	คาดคะเนโดยใช้ประสบการณ์เดิมได้	
8. การพยากรณ์ (Predicting)	8.1 บอกข้อมูลที่เกินจากข้อมูลที่มีอยู่โดยใช้การอ้างอิงจาก กฎ/ทฤษฎี ที่มีอยู่ 8.2 บอกข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลขภายในและภายนอกขอบเขตที่แสดงอยู่ในรูปของตารางหรือกราฟ	8. มีเหตุผล คิดเชื่อมโยงรูปแบบความสัมพันธ์ของข้อมูลที่มีอยู่นำไปใช้แก้ปัญหาได้
9. การตั้งสมมติฐาน (Formulating hypotheses)	9.1 บอกคำตอบล่วงหน้าของสิ่งที่สงสัยก่อนการสืบค้น/ทำการทดลอง โดยอาศัยการสังเกตความรู้ประสบการณ์เดิมที่มีอยู่	9.1 มีเหตุผล คิดเชื่อมโยงหาคำตอบจากข้อมูลเชิงประจักษ์ร่วมกับความรู้และประสบการณ์เดิมที่มี
10. การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ (Defining and controlling variables)	10.1 กำหนดความหมายและขอบเขตของคำหรือตัวแปรต่าง ๆ ให้สังเกตได้และวัดได้	10.1 มีเหตุผล มีการคิดเชิงระบบ
11. การกำหนดและควบคุมตัวแปร (Identifying and controlling variables)	11.1 ระบุตัวแปรต้น ตัวแปรตาม และตัวแปรควบคุมของสถานการณ์ที่ต้องการทำการทดลองเพื่อหาคำตอบของปัญหาที่สงสัย	11.1 มีเหตุผล ความต้องการพิสูจน์ความจริง
12. การทดลอง (Experimenting)	12.1 กำหนดวิธีการทดลองที่ถูกต้องและเหมาะสมโดยคำนึงถึงตัวแปรต้น ตัวแปรตาม และตัวแปรควบคุม 12.2 ระบุรายการอุปกรณ์และสารที่ใช้ในการทดลอง 12.3 ปฏิบัติการทดลองด้วยความระมัดระวังและปลอดภัย 12.4 บันทึกผลการทดลองตรงตามความจริง	12.1 มีความเชื่อมั่นในการสืบหาความจริงและยินดีจะใช้วิธีการที่มีความหลากหลาย มีความระมัดระวัง ละเอียดรอบคอบ มีระเบียบในการทำงาน ทำงานตามขั้นตอนและมีความซื่อสัตย์
13. การตีความหมายและลงสรุปข้อมูล (Interpreting data and making conclusion)	13.1 แปลความหมายหรือบรรยายลักษณะและสมบัติของข้อมูลที่มีอยู่	13. มีเหตุผล มีการคิดอย่างมีระบบ มีความซื่อสัตย์ ไม่มีความละเอียงเข้าทางที่เป็นประโยชน์กับตัวเองในการแปลความหมายข้อมูล

จากการวิเคราะห์ลักษณะเจตคติทางวิทยาศาสตร์พบว่าการจัดกิจกรรมปฏิบัติงานทางวิทยาศาสตร์จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ให้แก่ผู้เรียนได้โดยผ่านวิธีการทางวิทยาศาสตร์และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ผู้เรียนสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางฝึกผู้เรียนให้พัฒนาลักษณะเจตคติทางวิทยาศาสตร์ได้ ดังนี้

2. **แนวทางการฝึกผู้เรียนให้พัฒนาลักษณะเจตคติทางวิทยาศาสตร์** เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันนี้จะเน้นที่ตัวผู้เรียนมากกว่าการถ่ายทอดเนื้อหาเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังมุ่งพัฒนาความสามารถในการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีแนวทางในการพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ดังนี้

- 1) **เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์ต่าง ๆ** เพื่อการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดความเข้าใจหลักการหรือทฤษฎีพื้นฐานของวิทยาศาสตร์อย่างเต็มที่ เน้นการเรียนรู้โดยผ่านวิธีการทางวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งสามารถพัฒนาจิตวิทยาศาสตร์ได้
- 2) **ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์** เช่น การทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกให้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
- 3) **เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกการสังเกต การใช้คำถาม หรือการสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ** ที่จะช่วยกระตุ้นผู้เรียนในการพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์
- 4) **การสอนเพื่อพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์** ผู้ควรจัดกิจกรรมหลาย ๆ อย่างเพื่อฝึกการใช้ประสาทสัมผัสและส่งเสริมให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเห็น และเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้
- 5) **การสอนเพื่อพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์** จะต้องทำให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะ ขอบเขต และวงข้อจำกัดของวิทยาศาสตร์ และเข้าใจอิทธิพลของวิทยาศาสตร์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม
- 6) **กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์** เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำให้ผู้เรียนแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม

การมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการทำงาน และการใช้ชีวิต การสืบเสาะหาความรู้ความจริง จึงจำเป็นต้องใช้เจตคติทางวิทยาศาสตร์เป็นแรงขับเคลื่อน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย อยากรู้ อยากเห็น และใช้ทั้งกระบวนการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ค้นหาคำตอบในข้อสงสัยต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล มีความถูกต้อง ชัดเจน

2.7 สรุป

การรู้วิทยาศาสตร์ หมายถึง การที่บุคคลสามารถเข้าใจความรู้ทางวิทยาศาสตร์ อย่างถ่องแท้ ลึกซึ้ง จนสามารถนำเอาความรู้นั้นไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถนำไปใช้ดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทั้งด้านธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ (Nature of Science) ด้านความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Science Knowledge) และด้านจิตวิทยาศาสตร์ (Habits of Mind) การสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ การดำเนินกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ ข้อเท็จจริง มโนคติ หลักการ และจิตวิทยาศาสตร์ จนกระทั่งสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี โดยมีนักการศึกษาได้จัดองค์ประกอบของความรู้วิทยาศาสตร์ไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งการรู้วิทยาศาสตร์ทำให้เกิดลักษณะของบุคคลที่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งลักษณะของบุคคลที่มีการรู้วิทยาศาสตร์ สามารถตรวจสอบได้จากความสามารถที่เขามีอยู่ ซึ่งความสามารถเหล่านี้มีความแตกต่างกันตามความแตกต่างระหว่างบุคคล การเรียนรู้วิทยาศาสตร์วันนี้ไม่ได้มีแค่เนื้อหาและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่สิ่งหนึ่งที่นักวิทยาศาสตร์ศึกษาหรือแม้แต่ต้นกวีวิทยาศาสตร์เรียกร้องต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น คือ ความเข้าใจว่าวิทยาศาสตร์คืออะไร แตกต่างจากความรู้สาขาอื่น ๆ อย่างไร เหตุใดวิทยาศาสตร์จึงมีผลกระทบมากมายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ วิทยาศาสตร์ทุกวันนี้ไม่ใช่แค่สาขาวิชาที่มีไว้เพื่อเรียนเท่านั้น แต่มันคือเครื่องมือในการหาความรู้ เพื่อใช้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เป็นการใช้ความคิดขั้นสูงเพื่อให้เราสามารถดำรงชีวิตในโลกยุคนี้ได้ ซึ่งการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้วิทยาศาสตร์แล้วนั้น ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ (Scientific attitudes) ที่ดีโดยการจะพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ให้กับผู้เรียนนั้น อาจจะพัฒนาผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ซึ่งถ้าหากผู้เรียนมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการทำงาน และการใช้ชีวิต การสืบเสาะหาความรู้ความจริง จึงจำเป็นต้องใช้เจตคติทางวิทยาศาสตร์เป็นแรงขับเคลื่อน

2.8 แบบฝึกหัดท้ายบท

1. จากการศึกษาความหมายของการรู้วิทยาศาสตร์ นักศึกษาสามารถสรุปความเข้าใจได้อย่างไร
2. การรู้วิทยาศาสตร์ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีลักษณะอย่างไร (ยกตัวอย่างมา 1 แนวคิด)
3. บุคคลที่รู้วิทยาศาสตร์มีลักษณะแตกต่างจากบุคคลทั่วไปอย่างไร
4. นักศึกษาจะมีวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างไรให้นักเรียนเฝ้าชั้นเรียนเกิดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์